

Dansk Bibel-Instituts forhold til folkekirken.

Udtalelse i 1982.

Indledning

I DBI-Information nr. 5/82 lovede vi at gøre nærmere rede for styrelsens drøftelser på styremødet i slutningen af marts d.å. ang. DBI's forhold til folkekirken. Vi vil beklage og undskylde, at vi har ladet vente så længe på os, men vi fandt det nødvendigt at give os god tid til at gennemtænke vor holdning og besluttede at tage endnu en drøftelse af sagen på styremødet i oktober d.å.

Som det vil fremgå af redegørelsen har ikke alle i styrelsen haft samme holdning til sagen og det gælder stadig. Men vi mener, at vi nu har fået skabt så megen afklaring i vore synspunkter, at vi sammen kan arbejde videre for at fremme det, som er DBI's formål. Under den debat, som er foregået, er det blevet endnu mere klart for os, hvor vigtigt og nødvendigt DBI's virke er i den kirkelige situation, som vi befinder os i i dag.

Når vi offentliggør følgende redegørelse, er formålet også at inddrage vore venner i de vanskelige overvejelser, vi føres ind i p.g.a den kirkelige situation, når vi ønsker at følge Guds ord og Jesu røst. Det er en sag, der ikke blot angår nuværende og kommende præster, men det angår hele den troende menighed i vort land. Vi behøver sammen at bede om visdom og klarsyn, så vi hverken viger til højre eller til venstre for den vej, Gud har anvist os i sit ord. Han har lovet at vejlede os, når vi vender os til ham i vor nød og beder ham om nåde (Es.30,19- 21).

Her er så vor redegørelse:

Baggrund

Der har tidligere været debat om DBI's forhold til Den danske Folkekirke. Det har i denne forbindelse af og til været en kilde til uklarhed, at medlemskab af DBI's styrelse ifølge vedtægterne ikke nødvendigvis forudsætter medlemskab af folkekirken, men principielt er åbent også for medlemmer af en evangelisk-luthersk frikirke. Det forudsætter blot fuld personlig tilslutning til DBI's formål og grundlag. Vi har tidligere nøje redegjort herfor (i kollektsagen) og skal derfor her nøjes med at henvise til DBI-information nr. 2/81.

Når spørgsmålet om DBI's forhold til folkekirken igen er blevet aktuelt, hænger det sammen med nogle forhold, som her kort skal nævnes.

For det første oplever vi nu - og vil antagelig gøre det i stigende grad fremover, at der udgår teologiske kandidater, som på forskellig vis har være tilknyttet DBI i deres studietid, og som har studeret teologi med henblik på at blive præster i folkekirken.

For det andet er der blandt DBI's venner en udbredt forventning om, at DBI's studenter efter eksamen vil søge embede i folkekirken.

For det tredje har imidlertid nogle udtalelser, som blev fremsat af DBI's studierektor Niels Ove Vigilius i et fødselsdagsinterview med ham i Kristeligt Dagblad den 30/6 1981, efter flere styremedlemmers opfattelse skabt en forståelig tvivl hos adskillige med hensyn til, om man nu også virkelig kan regne med, at denne forventning vil blive opfyldt som en frugt af DBI's virksomhed.

Det gælder især NOV's udtalelse om, at selve den folkekirkelige sameksistens presser den "rest" inden for folkekirken, der endnu fastholder bibelsk tro og praksis, til det ene samvittighedsløvende kompromis efter det andet, hvorfor et åbent brud også for ham at se er uundgåeligt, såfremt Guds evangelium skal forblive iblandt os og vi forblive ved det. Ligeledes hans ord om, at den folkekirkelige situation har udviklet sig sådan, at deltagelse i ordinationsgudstjenester for ham er blevet en umulighed, fordi det ikke alene i de allerfleste tilfælde ville indebære frivilligt gudstjenstligt fællesskab med kvindelige præster, men også med dem, som i langt højere grad end de kvindelige præster selv er de egentlige ansvarlige for den ulykkelige situation, vi befinder os i - f.eks. de kvindeordinerende biskopper.

To spørgsmål

På baggrund af disse udtalelser kom styrelsens drøftelser især til at dreje sig om følgende to spørgsmål:

1. "Kan DBI opmuntre og tilskynde de teologiske kandidater til at søge embede i folkekirken?"
2. "Indebærer deltagelse i ordinationsgudstjenesten åndeligt fællesskab med og anerkendelse af den ordinerende biskop og de deltagende præster?"

Når disse to spørgsmål er aktuelle, skyldes det, at vi befinder os i en kirkelig nødssituation i folkekirkelig sammenhæng i dag. Der består en indre modsætning mellem vor kirkes formulerede bekendelsesgrundlag og den praksis, som kommer til udtryk flere steder i folkekirken. Det er således tilfældet, når folkekirken gennem sine ansvarlige ledere giver plads for bibel- og bekendelsesstridige læreopfattelser og dermed forbunden praksis - f.eks. kvinders adgang til præsteembedet eller åbenlyse vranglæreres fortsatte og upåtalte virke.

Der er præster, som er kendt for at føre dogmatisk vranglære, idet de lærer alles endelige frelse eller fornægter Jesu overnaturlige undfangelse og legemlige opstandelse, hvilket er i åbenlys modstrid med de grundlæggende frelsessandheder. Der er også et stigende antal eksempler på etisk vranglære og åbenlys ukristelig livsførelse, idet mange præster forsvarer og nogle også selv praktiserer uægteskabelige samlivsforhold, homoseksualitet samt andet, som er under Guds dom, og som ingen sand kristen ifølge Guds ord kan forholde sig ubodfærdig til.

I denne situation opstår problemet for en kommende præst, der ønsker at være bibeltro: Er det rigtigt og bibelsk forsvarligt at lade sig ordinere ved ordinationsgudstjeneste, hvis der er præster eller biskopper tilstede, der åbenlyst fremfører eller forsvarer vranglære, eller hvis der deltager kvindelig præster? Indebærer deltagelsen i en sådan ordinationsgudstjeneste, at man anerkender og gør sig medansvarlig for vranglæren og den ubibelske praksis med kvindelige præster?

Det har for mange teologiske kandidater været et pinagtigt samvittighedsproblem, som vi ikke for hurtigt skal gøre os færdig med, og som det ikke er let at give en almen gyldig vejledning i. De kirkelige forhold kan variere fra sted til sted og forholdene kan hurtigt ændre sig.

Alle i DBI's styrelse er enige i, at vi befinder os i den beskrevne kirkelige nødssituation idag. Hvad angår de konsekvenser vi må drage heraf, gør der sig imidlertid forskellige synspunkter gældende. Niels Ove Vigilius ser sig ikke i stand til at tilskynde teologiske kandidater til at søge embede i folkekirken. For ham at se føres man ved sin deltagelse i en ordinationsgudstjeneste idag næsten uvægerligt ind i en gudstjenestelig sammenhæng, hvor man kommer til at anerkende og gøre sig medansvarlig for ubibelsk lære og praksis.

Den øvrige del af DBI's styrelse finder ikke, at dette uden videre er tilfældet, og vi mener, at det både er forsvarligt og rigtigt at opmuntre og tilskynde vore teologiske kandidater til at søge embede i folkekirken, til trods for de problemer, der er med ordinationsgudstjenester m.v. Det følgende er en nærmere begrundelse herfor:

1. I forbindelse med besvarelsen af spørgsmålet: "Kan DBI opmuntre og tilskynde de teologiske kandidater til at søge embede i folkekirken?" er det afgørende, at folkekirken har Bibelen og den evangelisk-lutherske bekendelse som sit erklærede grundlag, og at den i sine ritualer er i overensstemmelse med dette bibelske grundlag. Når vi forkynder evangeliet og forvalter sakramenterne i overensstemmelse med dette grundlag, tjener vi Kristi kirke, jvf. Aug. VII: "Kirken er de helliges forsamling, i hvilken evangeliet læres rent og sakramenterne forvaltes ret". Kristi kirke er ikke identisk med folkekirken, men Kristi kirke findes i folkekirken, nemlig der, hvor en menighed samles om evangeliets rette forkyndelse og sakramenternes forvaltning i overensstemmelse med evangeliet. Dvs. at så længe der er folkekirkelige menigheder, der kalder os til at forkynde evangeliet og forvalte sakramenterne efter Bibelen og vor lutherske bekendelse, og så længe biskopperne vil ordinere os til at gøre det, vi ifølge Jesu befaling er sat til at gøre, kan vi have forvisning om, at vi tjener Jesu Kristi kirke, når vi følger et sådant kald og går ind i en sådan præstetjeneste.

Anm.: Aug. er en forkortelse for Augustana eller Den Augsburgske Bekendelse fra 1530, der sammen med Luthers lille Katekismus og de tre oldkirkelige trosbekendelser udgør Den danske Folkekirkes evangelisk-lutherske bekendelse. Apologien (Apol.), som citeres i det følgende, er en uddybende forklaring til Augustana, som blev udarbejdet kort efter rigsdagen i Augsburg.

2. Det andet spørgsmål var: "Indebærer deltagelse i ordinationsgudstjenesten åndeligt fællesskab med og anerkendelse af den ordinerende biskop og de deltagende præster?"

Her må det først præciseres, hvad vi forstår ved "åndeligt fællesskab" og "anerkendelse". Åndeligt fællesskab har vi ved den fælles tro, dvs. med de præster og biskopper, som har en sand og levende tro på Kristus, også selv om vi ikke i et og alt har samme syn på alle ting i Bibelen, f.eks. i synet på de kvindelige præster.

Og angående ordet "anerkende" betyder det at regne for, anse for. De biskopper og præster, man anser for og regner for at være sande hyrder og lærere, har man dermed anerkendt. Når vi formaner til at vogte os for de falske profeter (Mt.7,15) og advares imod dem, som forkynder et andet evangelium (Gal.1,8), er meningen den, at vi skal prøve deres lære og ikke lade os bedrage til at anse og regne de falske profeter for at være sande hyrder og lærere. Vi skal ikke anerkende dem for at være noget, de rent faktisk ikke er.

På samme måde forholder det sig med anerkendelse af de kvindelige præster. Her er spørgsmålet ikke i første omgang, om de er vranglærere eller ej. Man er ikke nødvendigvis vranglærer, fordi man er kvindelig præst. Men vi anerkender ikke de kvindelige præster, fordi vi anser og regner ordination af kvindelige præster for at være i modstrid med Guds ord.

Det er ikke nogen utænkelig situation, at der findes vranglærere i kirken. Bibelen giver talrige vidnesbyrd om det, og vore lutherske reformatorer regnede også med, at vranglære findes i kirken og udøver magt der, altså den slags lærere, som vi ikke skal anerkende, men som vi alligevel formelt kan være undergivet: "Også vi medgiver og siger, at hyklerne og de ugudelige i dette liv er blandet ind i kirken, og at de er medlemmer af kirkens udvortes samfund og tager del i kirkens ydre kendetegn, navn og tjenester, dvs. i ordet, bekendelsen og sakramenterne, - særlig om de ikke er udstødt. Og sakramenterne er ikke uden kraft og virkning, fordi de bliver forvaltet af ugudelige. For også Paulus har forudsagt (2. Tess. 2,4), at antikrist skal sidde i Guds tempel, dvs. herske i kirken og have styre og tjenestegerning i den." (Apol.VII,3-4, citeret efter Valen-Sendstad, Konkordieboken s. 149).

Vi er hermed kommet frem til, at man ikke uden videre har åndeligt fællesskab med og anerkender alle tilstedeværende præster og biskopper i f.eks. en ordinationsgudstjeneste, selvom man deltager i en sådan. Problemet er de tilstedeværende vranglærere eller kvindelige præster. Hele ordinationsgudstjenestens væsen, ritual, håndslag og fælles nadverfejring har som sin forudsætning åndeligt fællesskab og enhed i troen og vidner på en synlig måde om denne enhed. Men det er ikke et entydigt vidnesbyrd, men netop tvetydigt. "Enhver præst måtte kunne indse allerede ved sin ordination, at statskirken kunne komme til at sætte én i en tvetydig situation" minder C. Fr. Wisløff om i sin bog "Norsk kirkedebatt gennem 100 år" s. 111.

Vi tvinges i vor folkekirkelige situation ind i kompromiser, ja - men det undgår vi ikke under nogen kirkeordning her på jorden. Men kompromiser er ikke nødvendigvis samvittighedssløvende, selv om de kan være det. Faren er der, og derfor er advarslen imod denne fare berettiget. Kompromiser er kun samvittighedssløvende, hvis de indebærer, at man ikke fastholder sin overbevisning og ikke bedrøves over og tager afstand fra vranglæreres og kvindelige præsters tilstedeværelse, eller hvis kompromiserne indebærer at man tvinges til at anerkende og give sit samtykke til noget, som er i modstrid med Guds ord. Vi ville ikke være med til de omtalte ordinationsgudstjenester, hvis vi selv kunne vælge. Men vi gør det af nød, fordi det er vor eneste mulighed for at indtræde i den præstetjeneste, som vi er kaldet til af menigheden - en tjeneste, som har Guds ord og befaling bag sig.

3. Men vi må også se nærmere på de nytestamentlige formaninger om at holde sig fra dem, som lærer og lever vrangt. Rammer de det, vi her gør? Svaret er igen: ikke uden videre. Det er nemlig karakteristisk, at de taler om det frivillige, utvungne fællesskab med "kristne", der fornægter Kristus i lære eller liv. Her har de troende, som apostlene skriver til, ikke gjort op med den synd, de ser i menigheden. Synden er ikke dømt og lagt under lovens forbandelse. De har undladt at tage "nøglemagten" (Mt.18,18) i brug og således ikke udstødt "det onde menneske af jeres kreds" (I.Kor.5,4-5 og 9-13). Paulus' formaninger rammer først og fremmest deres hjerteindstilling til synden. "I er oplåste, og blev ikke snarere bedrøvede" (I.Kor.5,2). "Jeres selvros tager sig ilde ud" (I.Kor.5,6).

Det var derfor, de ikke med lovens dom og forbandelse havde lagt afstand mellem synderen og menigheden, og derved udstødt ham af deres kreds. Når Paulus i I.Kor 5,11 taler om ikke at have "samkvem med nogen, som bærer brodernavn, og som dog er utugtig eller havesyg osv.", betyder det i sammenhængen, at de troende ikke må acceptere og godtage hans handle måde, men dømme den.

Jvf. også Mt.18,17: Sidder synderen al i rettesættelse og formaning overhørig, "så lad ham være for dig som en hedning og tolder". Regn ham ikke og anerkend ham ikke som en broder, men regn ham for at være under lovens dom. Således skal nøglemagten bruges til at sætte skel og udskille det onde.

2. Tess.3,6 og 14-15 handler om dem, som vi skal regne for brødre og sande kristne, selvom de ikke lever efter Guds ord, som de burde. De troende skal holde sig fra ham, dvs. ikke anerkende og forsvare den måde, han lever på. På en eller anden måde skal han mærke og forstå, at hans livsførsel ikke er ret efter Guds ord. Det er de troendes indstilling til synden, Paulus vil skærpe med disse formaninger.

Ang. forholdet til vranglærerne ligger formaningerne på det samme plan. (Rom.16,17-18 og 2. Johs.10-11). Menigheden og dens ledere må ikke tage imod vranglærerne og byde dem velkommen som rette lærere. Alt er frit og utvungent her. Derfor vidner modtagelsen af vranglærerne utvetydigt om, at man ikke skelner mellem sand og falsk lære; man tolererer og anerkender vranglæren. De hører og tager imod vranglærerens budskab og er derfor "medansvarlig for hans onde gerninger".

I Åb.2,20 revses menigheden, fordi den finder sig i kvinden Jesabel. Den har ikke gjort op med hendes virke, og dermed er den skyldig. Der er dog nogen, som har gjort op, og de pålægges intet yderligere. De skal kun holde fast ved det, de har (v.24- 25).

Alle disse formaninger og forskrifter viser os klart, at det afgørende skel går mellem dem, der har accepteret vranglære og ubibelsk livsførsel og dem, som ikke har. Hvordan vi i praksis kan og skal markere dette skel og denne udstødelse afhænger af forholdene. Her giver NT ikke nogle konkrete forskrifter. Kirken kan ikke leve uden den kirketugt, der ligger i brugen af nøglemagten, men de "korporlige" konsekvenser, man har kunnet og ønsket at drage, har varieret meget gennem tiderne.

Det er det ovennævnte skel, som også ligger Melancton på hjerte i "Traktaten om pavens magt og overhøjhed" (se f.eks. s. 539n. og 540ø. i Konkordieboken). Skellet går mellem dem, som "gør sig delagtige i pavens ugudelige lære", dem, som er "ven med og forkæmper for ugudelighed og uretfærdig grusomhed", og dem, som "undflyr og forbander paven sammen med hans tilhængere som Antikrists rige". Den udskillelse, der er tale om her, består i at føre en anden lære end pavedømmet: "Det er tungt at skulle skille sig fra så mange lande og folk og at ville føre en særlig lære. Men her står Guds myndighed og befaler alle at vogte sig for at være ven med og forkæmper for ugudelighed og uretfærdig grusomhed. Derfor er vore samvittigheder tilstrækkeligt undskyldt" (s.540ø.) (I parentes bemærket betød det jo, at de lutherske menigheder selv begyndte at kalde og ordinere evangeliske præster, da paven og hans biskopper ikke ville give menighederne de præster, de ønskede. Men for vore lutherske fædre bestod den afgørende udskillelse i at "føre en særlig lære" (nemlig den bibelske). Dermed havde de skilt sig ud fra pavedømmets lære, hvilket så siden medførte, at de blev udstødt af pavekirken.)

Det må være tilstrækkeligt til at understrege vort hovedanliggende: Det at deltage i en ordinationsgudstjeneste, hvor der måtte være vranglærere eller kvindelige præster tilstede, er ikke i sig selv ensbetydende med, at man tager imod og anerkender vranglærerne og de kvindelige præster.

4. Når det ovenstående står fast, kommer vi ind i vanskelige overvejelser om, hvordan vi bedst bevarer og markerer vor overbevisning. Her kan der ikke gives noget entydigt svar, men der må være plads til forskellig stillingtagen i praksis. Hvor hårdt skal man stå på sit krav om at ville ordineres uden tilstedeværelse af kvindelige præster og vranglærere? Skal man give hånd eller ej? Skal man møde op ved bibeltro kandidaters ordination eller ej? I præstekjole eller blot i civil? Nogle har grunde til at møde op. Andre finder det mere rigtigt at indskrænke sig til det, som man er absolut tvunget til efter parolen: "Samarbejdet begrænset til det kirkeretslige og embedsmæssige minimum" (Norsk Kirkedebatt s. 109).

Lignende problemer kan opstå i præstens hverdag: Hvor bredt et gudstjenesteligt samarbejde kan jeg indgå i? Hvilke kompromiser kan jeg med min samvittighed i behold forsvare i en konkret menighedssammenhæng osv? Også her må der være plads til forskellige vurderinger.

Vi har hver især vore grunde og må gøre det, vi gør, for Gud. Her må enhver stå og falde for sin egen dommer. Det afgørende er, at vi ikke lader os rokke i vor overbevisning om, hvad der er vranglære og ubibelsk praksis og dermed også offentligt giver vor overbevisning til kende og underviser menigheden i den.

5. Vi kan derfor tilskynde vore studenter og kandidater til at søge præsteembede i folkekirken og deltage i evangeliets forkyndelse i alle de sammenhænge, som denne tjeneste giver mulighed for. Men vi må være opmærksomme på faren for at gå på kompromis med Guds ord og miste sin bibelske overbevisning. Og vi må være forberedt på, at det koster kamp og modsigelse at være bibel- og bekendelsestro.

Kampen begynder inden ordinationsgudstjenesten, når man søger præsteembede og skal have kollats hos biskoppen. Her må der tones rent flag, så biskopperne og menighederne ved, hvem de har for sig.

Men kampen for at fastholde bekendelsen hører med til kristenlivets vilkår, hvilke kirkelige forhold, vi end lever under, hvis vi vil følge Jesus. Vi skal være rede til at stå imod "indtil blodet" (Hebr.12,4).

Konklusion

Hvis menighederne vil kalde os og biskopperne vil give os kollats og ordinere os til det, som Jesus Kristus har befalet os at gøre, så kan vi gøre det med frimodighed - selvom vi pånødes at deltage i en ordinationsgudstjeneste med tilstedeværende vranglærere og kvindelige præster.

Vi befinder os kirkeligt set i en alvorlig nødssituation, som dog ikke på nuværende tidspunkt tvinger os til at drage ud fra Den danske Folkekirke, men kalder os til at blive og tage kampen op imod vranglæren og bruge de utallige muligheder, vi har i folkekirken til at så Ordets sæd, mens det endnu er tid, og vi har frihed til at tale og forkynde frit i overensstemmelse med Guds ord. Og kirkens nød må kalde os til fornyet bod, bøn og tjeneste i bevidstheden om, at alene Gud har magt til at bevare os selv og sin kirke fra at gå under.

Efterskrift

Som nævnt i begyndelsen af denne redegørelse, kan Niels Ove Vigilius ikke tilslutte sig den øvrige bestyrelses konklusion i dette spørgsmål. Trods de divergerende holdninger har styrelsen fuld tillid til Niels Ove Vigilius' virke som studierektor ved DBI. Vi har tidligere fastslået, at medlemskab af DBI's styrelse ikke nødvendigvis forudsætter medlemskab af folkekirken, men styrelsen er principielt åben også for medlemmer af en evangelisk-luthersk frikirke. Dermed har vi også givet plads til, at styrelsens medlemmer kan have forskellige vurderinger af, hvilken kirkesammenhæng, der bedst tjener evangeliet og Kristi kirke i vort land. Det indebærer også mulighed for og ret til at give offentligt udtryk for sine grunde, så langt de er bibelsk forsvarlige og ikke går ud over, hvad der står skrevet. En vis spænding og uenighed i dette spørgsmål må vi derfor være indstillet på at leve med.

På styrelsens vegne

Jørgen Skydstofte, formand

Jørgen Sejergaard, næstformand